

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****KENAN KIRAN VE RAMAZAN FATİH UĞURLU BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/2884
Karar Tarihi : 24/10/2019

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Burhan ÜSTÜN
Kadir ÖZKAYA
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY
Başvurucular : 1. Kenan KIRAN
2. Ramazan Fatih UĞURLU
Vekili : Av. Ali PACCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ulusal bir gazetede yayımladıkları bir haber nedeniyle aleyhlerine tazminata hükmedilmesinin başvuruçuların ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/2/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, süresi içinde Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular, sırasıyla Yeni Akit gazetesinin (gazete) haber müdürü ve sahibidir.

A. Arka Plan Bilgisi

10. Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ülkemizde bazı kamu görevlerine atanabilmek için yapılan sınavın genel adıdır. Bu sınav, birden fazla alan kategorisinde gerçekleştirilmekte ve adaylar kendi branşlarındaki alan sınavlarına girerek başarı sağlamaya çalışmaktadırlar. 10/7/2010 tarihinde yapılan KPSS sonucunda genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri alanlarında 3.227 aday 120 soruda 100 ve üzeri net yaparak %1'lik dilime girmiştir. 3.227 adaydan 1.500'e yakın kişinin akrabalık bağı bulunduğu hatta yaklaşık 900 kişinin eş olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine kamuoyunda sınav sorularının önceden adaylara verildiği iddiası gündeme gelmiştir.

11. Bu iddialar gündeme geldikten sonra Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından soruşturma başlatılarak uzman kişilerden bilirkişi heyetleri oluşturulmuştur. Düzenlenen bilirkişi raporlarında *kopya* ihtimalinin kuvvetlenmesi üzerine ÖSYM ilgili sınavın iptaline ve yeni bir sınav yapılmasına karar vermiştir. Adı geçen 3.227 adaydan 1.175 kişi tekrarlanan sınava girmemiştir. Tekrarlanan sınava giren adaylar ise bu kez daha düşük puan almışlardır.

12. Bu verilere göre adayların örgütlü bir yapının içinde yer aldıkları şüphesizle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından silahlı terör örgütüne üye olma, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik suçlarından haklarında soruşturma başlatılmıştır.

13. Daha sonra başvurucular aleyhine tazminat davası açacak olan davacı S.D., hakkında soruşturma yürütülen adaylardan biridir. Davacı hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 7/2/2018 tarihli iddianamesiyle silahlı terör örgütüne üye olma, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, resmî belgede sahtecilik suçlarından cezalandırılması talebiyle dava açılmıştır.

14. Yargılamayı yapan Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi 20/12/2018 tarihinde davacı hakkında beraat kararı vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısımları şöyledir:

"... Sanık S.D. hakkında;

Eğitim Bilimleri Testinde;... 10.07.2010 tarihinde düzenlenen ve iptal edilen KPSS Eğitim Bilimleri Testinde (120) sorudan (120) soruyu doğru cevapladığı, 31.10.2010 tarihinde tekrarlanan Eğitim Bilimleri Testine girdiği ve aynı başarılı performansı gösteremeyerek ve zorluk derecesi bakımından daha kolay olduğu bilirkişi raporlarıyla tespit edilen ikinci sınavdan ise (120) sorudan (88) soruyu doğru cevapladığı,

...Sorular incelendiğinde iki soru kökü hemen hemen aynı olmakla birlikte, soru basma gittiğinde matbaada yapılan küçük bir değişikliğin, elde edilen sınavda yapılmadığının görüldüğü; adaylara KPSS'de verilen soru formatı sunulduğu halde, durumu şüpheli olarak görülen ve testlerden yüksek puan alan (Eğitim Bilimleri Testinden 100 ve üzeri net yapan) 3227 adayın 0,60'ı sınav öncesi sızan sorunun doğru cevabı olan, ancak asıl uygulanan sınavda yanlış olan A seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Tüm adayların (3227 adayın dışındaki) cevapları incelendiğinde ise A seçeneğine giden aday oranı diğer seçeneklerdeki gibi oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Bu sorunun tüm adaylar üzerinden doğru cevaplanma oranı 0,47'ye, durumu şüpheli olan adaylarda 0,35'e düşmüştür. Durumu şüpheli olan adayların bir kısmının bu soruları daha önceden görmemiş olmaları ihtimali ile bildiği

cevabı vermiş ve bir kısmının ise soruyu gördüklerinde daha önceki karşılaştıkları sorudan farklı olduğunu anlamaları nedeniyle cevabını değiştirmiş olabilirler. Ancak bu durumu fark etmeyen 3227 kişiden 0,60 oranındaki bir grubun verdiği cevapların, bu soruyu daha önceden görmüş olabilecekleri ve sorudaki küçük değişikliği de farketmeden, önceden ezberlemiş oldukları cevabı işaretlediklerine yönelik komisyonda kuvvelli kanaat oluştuğu;... 3227 adaydan 1927'sinin yanı sıra birleştiği anlaşılabilir, yanı sıra birleşen bu adaylar arasında S.D.nin de isminin bulunduğu anlaşılabilir; 'Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına Dolandırıcılık, Resmî Belgede Sahtecilik' suçlarından cezalandırılması talep olunmuştur.

Mahkemenin Değerlendirmesi ve Gerekçe:

-Terör Örgütüne Üye Olmak Suçu Yönünden:

... 10.07.2010 tarihinde düzenlenen ve iptal edilen KPSS Eğitim Bilimleri Testinde (120) sorudan (120) soruyu doğru cevapladığı, 31.10.2010 tarihinde tekrarlanan Eğitim Bilimleri Testine girdiği ve bu sınavdan ise (120) sorudan (88) soruyu doğru cevapladığı, sanığın 2010 KPSS Eğitim Bilimler sınavında 116 doğru yapmasının mahkumiyet için tek başına yeterli olmadığı, ... sanığın 115 ve yukarıda doğru yapan diğer şüphelilerle ortak hiç bir delilde birleşmediği, istatistiksel olarak 120 doğru yapmasına dayalı mahkumiyet verilemeyeceği, sanığın diğer adayların büyük çoğunluğundan farklı olarak terör örgütüne bağlantılı kurum çalışmasının bulunmadığı, Bank Asya hesabının ve Bylock kaydının bulunmadığı, Bir (1)yanlış soruda birleşmesinin çok sayıda yanlış yapması sebebiyle makul olduğu [iptal edilen ve yanlış olduğu tespit edilen kimi sorularda sınavı tekrar edilenlerin aynı cevabı işaretlediği görülmüyor] , sınav sorularının dağıtıldığı T. Ö. D.H Derneğinin üst yöneticileri veya örgütle iltisaklı kişiler ile HTS kaydının bulunmadığı, iddianamede belirtilen HTS ve BAZ birlikteliği olan ... telefon numarasının sanığın eşi tarafından kullanıldığı, söz konusu telefon numarasından 10 Temmuz 2010 tarihinde yapılan KPSS sınavından önceki 01-09.07.2010 tarihleri arasında 01.07.2010 tarihinde Foça-İzmir'de, 02.07.2010 tarihinde Şahinbey-Gaziantep'te, 04.07.2010 tarihinde Kars'ta, 07.07.2010 tarihinde Akçaabat-Trabzon'da bulunan adreslerde sinyal alınmasından sanığın savunmasında belirttiği o tarihlerde eşinin görevli olarak bir yurt gezisine katıldığı söz konusu baz birlikteliklerin gerçekleşmiş olabileceği yönündeki savunması ile uyumlu olduğu, bu tür bir gezi faaliyeti dışında aynı telefon numarasının 4-5 gün içerisinde İzmir, Gaziantep, Kars, Trabzon illerinden sinyal vermesinin ancak böyle bir gezi faaliyeti sebebiyle mümkün olabileceği anlaşılabilir sanığın bu savunmasını doğruladığı, dolayısıyla sanığın terör örgütü FETÖ-PYD üyesi olduğunu gösterir her türlü şüpheden uzak, inandırıcı ve kesin delil bulunmadığı, sanığın 2010 KPSS sınavında fazla sayıda doğru yapmasının tek başına sanığın örgüt üyesi olduğu kabule yeter görülmemiş; bu nedenlerle üzerine atılı terör örgütü üyeliği ve örgüt bağlantısı sabit görülmediğinden terör örgütü üyeliği suçundan beraat kararı verilmiştir."

15. İlgili kararın bozulması talebiyle istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Yargılama devam etmektedir.

B. Başvuru Konusu Olay

16. Birinci başvuru tarafından gazetenin 20/1/2015 tarihli nüshasında "İşte TSK'daki Paralel, KPSS Soruları Servis Edilen Subay Eşleri de 120.00 Tam Puan Almış" başlıklı bir yazı kaleme alınmıştır. Yazının ilgili kısımları şu şekildedir:

"2010 KPSS Eğitim Bilimleri Sınavı sorularının çalınmasına yönelik soruşturma, Türk Silahlı Kuvvetlerindeki paralel yapılanmayı da deşifre etti. Akit askeri lojmanlarda kalan 24 subay eşi veya birinci derece yakınının, 2010 KPSS'de sorulan 120 sorunun tamamını doğru cevaplayarak, 120 puan aldığı ortaya çıkardı. T.Ö.D.H Derneği bilgi işlem sorumlusu [B.K.nin] 2010'daki KPSS Eğitim bilimleri sorularını sınavdan 3 gün önce öğretmen [B.K.ye] gönderdiğini belgelemesinin ardından soruşturma başlatıldı. Soruları dernekteki bilgisayardan sızdıran [B.K.] firar etmişti.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturmada askeri lojmanlarda kalan 263 subay eşi ve yakınının 100 puan üzerinde aldığı, 24'ünün ise soruların tamamını yaptığı tespit edildi. Soruşturmaya TSK'yla bağlantılı olduğu tespit edilen paralel devlet yapılanmasındaki subaylar gözler önüne serildi. Subaylar eş ve yakınlarının aldığı paralarla kendilerini deşifre etti."

17. Birinci başvuru, üstteki haberin alt kısmına "Farklı illerde full çekmişler" başlığı altında içerinde davacının da olduğu, hakkında soruşturma yürütülen kişilerin isimlerini açıkça yazmıştır.

18. Davacı, ilgili haber nedeniyle kişilik haklarının zedelendiğini belirterek başvurucular aleyhine 1.000 TL manevi tazminat davası açmıştır. Yargılamayı yapan Ankara 8. Asliye Hukuk Mahkemesi 14/12/2015 tarihli kararıyla davanın kabulüne karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısımları şu şekildedir:

"Yeni Akit Gazetesi'nin davaya konu 20/1/2015 tarihli sayısının incelenmesinde; 'İşte TSK'daki paralel' başlığı ile yayımlanan haberde, 'Askeri lojmanlarda kalan 24 subay eşi veya birinci derece yakınının 2010 KPSS'de sorulan 120 sorunun tamamını cevaplayarak 120 puan aldığı, Ankara CBS tarafından açılan soruşturmada ham puanı 100 ve üzeri olan adayların bilgilerinin incelendiği ve askeri lojmanlarda kalan 263 subay eşi ve yakınının 100 puanın üzerinde aldığı, 24'ünün ise soruların tamamını yaptığının tespit edildiği, İstanbul'da askeri lojmanlarda kalan ve 120.000 puan alan 10 subay eşi ve yakınının isimlerinin verildiği ve davacı [S.D.nin] de bu isimler arasında olduğu' görülmüştür.

ÖSYM'ce verilen cevabi yazıda, davacının 2010-KPSS lisans sonucu olarak 10-11 Temmuz 2010 sınav tarihinde genel yeteneğe ilişkin 56 doğru, 3 yanlış, genel kültüre ilişkin 56 doğru, 4 yanlış soru cevaplayarak 93,244 puan aldığı, yenilenen 31/10/2010 KPSS sınavından ise genel yetenek testinden 56 doğru, 3 yanlış, genel kültür testinden 56 doğru, 4 yanlış, eğitim bilimleri testinden 88 doğru, 3 yanlış soru cevaplayarak 87,488 puan aldığı anlaşılmaktadır.

Basın özgürlüğü çerçevesinde gazetecinin, olayın gerçekliğini araştırma yükümlülüğü olmasa bile, doğruluğunu araştırma yükümlülüğü vardır.

Somut olayda, davalı gazetecinin KPSS sınavlarında yapılan yolsuzluk konusunu haber yaptığı, bu yolsuzluğa askeri lojmanda kalan subay eşlerinin de bulaştığı, adres ve isim verilerek yolsuzluğa katılanların açıklandığı, yasa dışı ilan edilen paralel yapı ile bağlantılı kabul edildiği, bu kişilerin sınavda 120 tam puan aldığı açıklandığı tespit edilmiştir.

Maddi gerçekleri araştırma yükümlülüğü bulunmayan gazetecinin haberin doğruluğunu araştırması konusunda bir yükümlülüğünün bulunduğu, yazısında davacının tam puan aldığı açıklandığı, oysa bunun doğru olmadığı, haberin bu yönüyle gerçek dışı olduğundan davacının kişilik haklarına saldırı niteliği taşıdığı, olayda manevi tazminat koşullarının bulunduğu anlaşılacakla, davanın kabulüne, ... miktar itibarıyla kesin olarak karar verilmiştir."

19. Nihai karar başvuruçulara 6/1/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucular 5/2/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

21. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 24/10/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucular; başvuruya konu haberin kaynağının davacı hakkında yürütülen soruşturma olduğunu, davacı hakkında haberleştirilen, paralel yapılanma içinde yer aldığına dair iddianın Savcılığın iddiası olduğunu, yapılan haberin görüntür gerçekle uyumlu olduğunu, bu hususlar gözetilmeksizin aleyhlerine tazminata hükmedilmesi nedeniyle basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

24. Bakanlık görüşünde ilk olarak Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) bazı kararları hatırlatılarak başvuruçunun ifade ve basın özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakları arasında adil bir dengenin sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca bir kimsenin somut iddialar kullanarak ve belli bir disiplin çerçevesinde eleştirilmesi ile hiçbir somut iddia ve illiyet unsuru bulunmaksızın hakaret içeren söz ve eylemlere muhatap olması arasındaki ayrımın iyi yapılması gerektiği değerlendirilmiştir. Bakanlık bunun yanı sıra başvuruya konu haber bağlamında KPSS soruşturmalarının kamuoyunda ciddi bir gündem maddesi olduğunu ve bu olayla ilgili haberlerin verilmesinde kamu yararı bulunduğunu belirtmiştir.

B. Değerlendirme

25. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

26. Anayasa'nın "*Basın hürriyeti*" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez..."

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

28. Başvurucuların davacıya yönelik haberleri nedeniyle müştereken 1.000 TL tazminat ödemelerine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvurucuların ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale yapılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

29. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

30. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

31. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

32. 6098 sayılı Kanun'un 58. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

33. Başvurucunun cezalandırılmasına ilişkin kararın *başkalarının şöhret veya haklarının* korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Genel İlkeler

(a) Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğünün Önemi

34. Demokratik toplumda ifade özgürlüğünün önemine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. *Bekir Coşkun* ([GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35), *Mehmet Ali Aydın* ([GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43), *Tansel Çölaşan* (B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38) kararları.

(b) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygun Olması

35. Müdahalenin demokratik toplum düzenine uygun olmasına ilişkin ilke paragrafları için bkz. *Bekir Coşkun* (§§ 44, 47, 48, 51, 53-55, 57), *Mehmet Ali Aydın* (§§ 68, 70-72), *AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 15; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18; Tansel Çölaşan* (§§ 46, 49, 50, 51), *Hakan Yiğit* (B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 58, 59, 61, 66, 68) kararları.

36. Buna göre ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

(c) Basın Özgürlüğü

37. Basın özgürlüğü ile ilgili detaylı açıklamalar için bkz. *Mehmet Ali Aydın*, § 69; *Bekir Coşkun*, §§ 34-36; *İlhan Cihaner (2)* (B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63) kararları.

(d) Basının Ödev ve Sorumlulukları

38. Demokratik bir toplumda basının ödev ve sorumluluklarına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. *Orhan Pala* (B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 46-48), *Erdem Gül ve Can Dündar* ([GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 89), *R.V.Y. A.Ş.* (B. No: 2013/1429, 14/10/2015, § 35), *Fatih Taş* ([GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 67), *Önder Balıkcı* (B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 43), *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.* ([GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 42, 43), *Kadir Sağdıç* ([GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 53, 54), *İlhan Cihaner (2)*, (§§ 60, 61) kararları.

(e) Çatışan Haklar Arasında Dengeleme

39. Mevcut başvuruda başvuruçuların basın özgürlüğü ile davacının itibarının korunması hakkı arasında bir çatışma meydana gelmiştir. Çatışan söz konusu haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için eldeki olaya uygulanabilecek kriterlerden bazıları şu şekilde sayılabilir:

i. Yayında kamu yararı bulunup bulunmadığı, genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı

ii. Toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı

iii. Haber veya makalenin yayımlanma şartları

iv. Haber veya makalenin konusu, bunlarda kullanılan ifadelerin türü, yayının içeriği, şekli ve sonuçları

v. Habere yönelik kısıtlamaların niteliği ve kapsamı

vi. Haberde yer alan ifadelerin kim tarafından dile getirildiği

vii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük derecesi ile ilgili kişinin önceki davranışları

viii. Kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı

40. Anayasa Mahkemesi, başvurunun koşullarına göre bazıları yukarıda sayılan kriterlerin gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2004, § 41; *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; *Kadir Sağdıç*, §§ 58-66; *İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, §§ 66-73). Bunun için başvurucu tarafından yazılan yazının -yayımlandığı bağlamdan kopartılmaksızın- olayın bütünselliği içinde değerlendirilmesi gerekir (*Nilgün Halloran*, § 52; *Önder Bahkçı*, § 45).

(f) Maddi Olgular ile Değer Yargısı Arasındaki Fark

41. Öte yandan dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilmesi önemlidir. Bu noktada maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayırma gidilmelidir. Maddi olgular ispatlanırsa de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığı hatırd tutulmalıdır (*Kadir Sağdıç*, § 57; *İlhan Cihaner (2)*, § 64). Ancak bir açıklamanın tamamen değer yargısından oluşması durumunda bile müdahalenin orantılılığı ihtilaflı açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenmemesine göre tespit edilmelidir. Çünkü somut unsurlarla desteklenmiyorsa değer yargısı ölçüsüz olabilir (*Cem Mermut*, B. No: 2013/7861, 16/4/2015, § 48).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

42. Somut olayın çözümlenmesinde gözönünde bulundurulması gereken ilk husus başvuruya konu haberde ele alınan KPSS soruşturmalarının olayların meydana geldiği tarihte Türkiye gündemini uzun süre meşgul etmesidir. KPSS, ülke genelinde yapılan ve kamuya alınacak personelin belirlendiği bir sınavdır. Bu yönüyle yüz binlerce kişinin girdiği bir sınavla ilgili saibelerin kamuoyunun oldukça büyük bir kısmını ilgilendirdiği kuşkusuzdur. Yürütülen soruşturmalarla ilgili yazılı ve görsel basında onlarca haber yapıldığı, köşe yazıları yazıldığı belirtilmelidir. Dolayısıyla yapılan haberin kamuoyunun çıkarlarını ilgilendiren önemli bir mesele olduğu ve bu nedenle kamusal faydanın oldukça yüksek olduğu açıktır. Aralarında davacının da bulunduğu, adı geçen yirmi dört kişiye isnat edilen suçlamaların haberleştirilmesi doğal karşılanmalıdır.

43. Başvurucular, haberde yer alan ve davacıya isnat edilen suçları Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmaya dayandırmıştır. İlk derece mahkemesi, gerekçeli kararında davacı hakkında soruşturma yürütülmesine ilişkin savunmayı değerlendirmemiştir. Buna karşın Mahkeme, gazeteci olan başvurucuların haberin doğruluğunu araştırmakla

yükümlü olduğu ve davacının tam puan aldığına dair yapılan haberin yanlış olduğu gerekçesiyle başvurucular aleyhine tazminata hükmetmiştir (bkz. § 17).

44. Basın tarafından yapılan haberlerin iddialar ve gerçeklik arasındaki nesnel ilişki ile tanımlandığı ve ispat yoluyla doğrulanmaya elverişli olduğu hatırd tutulmalıdır. Ancak Anayasa Mahkemesinin daha önce ifade ettiği gibi gazetecilerden bir beyanın doğruluğunu kanıtlamakla yükümlü savcı gibi hareket etmelerini beklemek aşırı bir külfet getirir ve böyle bir yükümlülük sanık veya davalı olarak yargılandıkları davalarda hakkaniyete uygun düşmeyen sonuçlara ulaşılmasına neden olabilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Orhan Pala*, § 51).

45. İlk derece mahkemesi; ÖSYM tarafından gönderilen yazıdan davacının aldığı puanın haberdeki gibi yüksek olmadığını anlaşıldığını, dolayısıyla başvurucuların davacıya ait sınav sonuçlarının doğruluğunu araştırma yükümlülüğüne uymadıklarını kabul etmiştir. Bir kimseye ait sınav sonuçları ÖSYM'nin internet sayfasındaki sonuçlar bölümünden T.C. kimlik numarası ve kişisel şifre ile öğrenilebilmekte veya bir dilekçe ile ÖSYM'den talep edilebilmektedir. Bunun haricinde ancak yargısal ya da idari soruşturmalar kapsamında ÖSYM, kişisel verilere ilişkin olarak resmî kurumlara bilgi sağlamaktadır. Bu sebeple somut olayda başvurucuların gazeteci kimlikleriyle davacıya ait sınav sonuçlarını resmî kurumlardan temin etmeleri beklenemez. Başvurucuların şikâyet konusu haberde yer alan bilgileri Cumhuriyet Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmaya dayandırdıkları, yapılan ilk sınavda müştekinin tam puan aldığı Savcılık tarafından değerlendirildiği ve bu kapsamda hakkında soruşturma başlatıldığı ancak daha sonra soruşturmanın ilerleyen safhalarında soru iptali nedeniyle ilk sınavdaki doğru sayısında düşüş yaşandığı gözetildiğinde başvurucuların yeterince sorumlu bir şekilde davrandığını kabul etmek gerekir.

46. Başvurucuların tazminat ödemelerine neden olan haberde davacının isminin açıkça yazılmasının incitici olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte ifade özgürlüğü ifadenin duygusal olarak yarattığı etkilerden bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda öncelikle bu tür başvurularda basının yerine geçip belli bir durumda kullanılacak haber yapma şeklinin ne olacağını belirlemek yargı mercilerinin görevi değildir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *İlhan Cihaner* (2), § 59; *Ali Kıdık*, B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 77; *Mustafa Nihat Behramoğlu ve Güneş Basım Yayımları Organizasyon ve Ticaret LTD. ŞTİ.*, B. No: 2015/11961, 11/6/2018, § 55).

47. Somut olayda gözönünde bulundurulması gereken diğer hususlar habere konu olayın kamusal niteliği, konunun müteaddit kere kamuoyunda tartışmalara neden olması ve halkın kamusal meselelere ilişkin bilgi alma hakkıdır. Bunun yanı sıra davacı hakkında yürütülen soruşturma sonucunda kamu davası açılmıştır ve yapılan yargılama hâlen neticelenmemiştir. Dolayısıyla başvurucuların iddialarını resmî bir soruşturmaya dayandırmasına rağmen yeterince olgusal temeli olduğu anlaşılan haberdeki iddiaların kötü niyetle veya gerçekliğin değiştirilmesi suretiyle yanlış verildiği de söylenemez. Gereğçeli karara bakıldığında Mahkemenin tüm bu hususları dikkate almadan başvurucuları tazminat ödemeye mahkûm ettiği anlaşılmaktadır.

48. Anayasa Mahkemesinin vardığı sonuçlarla birlikte ilk derece mahkemesi kararı değerlendirildiğinde Mahkemenin başvurucuların ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurduğu söylenemez. İlk derece mahkemesinin başvurucular aleyhine davayı kabul etmesini haklı göstermek için sunduğu gerekçeler uygun ve yeterli

kabul edilmemiş, başvuruclarının Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri kapsamındaki ifade ve basın özgürlüğü haklarına uygulanan sınırlamaların haklı çıkarılması için toplumsal ihtiyaç karşılık gelmediği kanaatine ulaşılmıştır.

49. Açıklanan gerekçelerle başvuruclarının Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin birinci fıkralarında güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50. 30/3/2012 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruclarının hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucları lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

51. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, Anayasa Mahkemesince bir temel hakkın ihlal edildiği sonucuna varıldığında ihlalin ve sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi hususunda genel ilkelere yer verilmiştir (*Mehmet Doğan*, §§ 57-60).

52. Başvurucları, ihlalin tespiti ile birlikte yeniden yargılama ve başvuruya konu kararda hükmedilen tazminatı ödemeleri durumunda ödedikleri miktar kadar tazminat talebinde bulunmuşlardır.

53. Anayasa Mahkemesi başvuruclarının gazetede yapılan bir haber nedeniyle mahkemeler tarafından müştereken ve müteselsilen 1.000 TL tazminat ödemelerine karar verilmesine ilişkin ilk derece mahkemesi gerekçesinin ilgili ve yeterli olmadığı, bu nedenle başvuruclarının ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

54. Bu durumda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise usul hukukunda yer alan benzer kurumlardan farklı ve bireysel başvuruya özgü bir düzenleme içeren 6216 sayılı Kanunun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yeniden yargılama sürecinde mahkemelerce yapılması gereken iş, öncelikle hak ihlaline yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

55. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruçunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruçular; başvuruya konu kararda hükmedilen tazminatı ödemeleri durumunda ödedikleri miktar kadar tazminat talebinde bulunmuş olmakla birlikte anılan tazminatı ödeyip ödemediklerine dair işbu karar tarihine kadar Anayasa Mahkemesine ilave herhangi bir bilgi ya da belge sunmamışlardır. Bu nedenle tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

56. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin başvuruçulara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 8. Asliye Hukuk Mahkemesine (E. 2015/209, K. 2015/572) GÖNDERİLMESİNE,

D. Tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

E. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruçunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/10/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ